

РЪКОВОДСТВО ЗА АНГАЖИРАНЕ СЪС „СЪЮЗ НА РАВЕНСТВО: СТРАТЕГИЯ ЗА РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ (2020-2025 Г.)“

Илиана
Балабанова

Милена
Кадиева

Теодора
Кримова

Мария
Методиева

Съдържание

1.	ВЪВЕДЕНИЕ	2
2.	КАКВО Е СЪЮЗ НА РАВЕНСТВОТО?	5
2.1	Премахване на основаните на пола насилие и стереотипи	5
2.2	Успехи в икономиката с гарантирано равенство между половете, включително равно участие и равни възможности на пазара на труда, в т.ч. равно заплащане и равното споделяне на отговорностите за полагане на грижи у дома	6
2.3	Еднаква ръководна роля в цялото общество	6
3.	ОБЩИ СЪВЕТИ ЗА АНГАЖИРАНЕ	8
3.1	Кой отговаря за Стратегията в България?	8
3.2	България и равенството на половете. Политическият дебат в контекста на парламентарни избори 2021	8
3.3	Къде и как гражданските организации могат да допринесат за постигането на целите на Стратегията и да стимулират дебат за равенството и срещу насилието и дискриминацията по полов признак	11
3.4	Нашите специфични препоръки и ключови послания към българската държава	12
4.	ПРИЛОЖЕНИЯ	15
5.	НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА	16

1

ВЪВЕДЕНИЕ

На 5 март 2020 г. Европейската комисия представи Стратегия за равенство между жените и мъжете в Европа за периода 2020-2025 г., която нарече накратко „Съюз на равенството“. Представяйки Стратегията председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен заяви: **„Равенството между половете е основен принцип на Европейския съюз, но все още не е реалност. В бизнеса, политиката и обществото като цяло можем да достигнем пълния си потенциал само, ако използваме всички наши таланти и многообразие. Не е достатъчно да се използват само половината от населението, половината от идеите или половината от енергията. Със стратегията за равенство между половете даваме тласък за постигане на по-голям и по-бърз напредък при насърчаването на равенството между мъжете и жените.“**

Стратегията отразява поетият от Европейската комисия ангажимент за равенство между половете във всички области на политиката на Европейския съюз и има за цел премахването на съществуващите разлики в заетостта, заплащането, грижите, пенсиите. Стратегията очертава ключови действия за премахване на насилието и стереотипите, основани на пола, осигуряване на равно участие и равни възможности на пазара на труда и постигане на баланс между половете при вземането на решения в политиката.

В България Стратегията за равенството между жените и мъжете в Европа 2020-2025 не беше представена пред обществото. С изключение на няколко медии и социални мрежи, Стратегията остана извън обсега на българските новини. Тя вероятно е останала непозната и за голяма част от българските политици, имайки предвид, че нито един представител на нито една политическа сила не я спомена, било да я критикува или да я одобри, в някое от своите публични изказвания. Вероятно този факт се дължи на отношението, демонстрирано и декларирано през последните години, на пълно отричане на каквато и да е тема, свързана с жените, с равнопоставеността, с преодоляване на неравенствата и дискриминацията, основана на полов признак.

Тази публикация си поставя за цел да представи на българските граждани и на българските политици Стратегията за равенството между жените и мъжете в Европа. Тя има за цел да провокира българските политици да предприемат действия, които ще допринесат за преодоляване на съществуващите неравенства между жените и мъжете в страната ни. Неравенствата и неравнопоставеността между жените и мъжете у нас са част от нашето ежедневие. Въпреки това, те са традиционно negliжирани от страна на политиците, а напоследък са сбутани в последната сред най-последните точки от политическия дневен ред. И вероятно заради това, нито един български политик не направи усилия да популяризира приемането и на **Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2030¹**. Националната стратегия, която поставя рамката и определя действията на правителството в областта на равнопоставеността, съдържа **5 приоритетни области на действие**:

Приоритетна област 1: **Равнопоставеност на жените и мъжете на пазара на труда и равна степен на икономическа независимост**

Приоритетна област 2: **Намаляване на разликите по пол в заплащането и доходите**

Приоритетна област 3: **Насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете в процесите на вземане на решение**

Приоритетна област 4: **Борба с насилието и защита и подкрепа на жертвите**

Приоритетна област 5: **Преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и на сексизма**

Посочените приоритетни области в Националната стратегия покриват до голяма степен областите,

¹ <https://bit.ly/3mFdmBQ>

посочени от ЕС и в този смисъл се очаква България, като страна членка, да предприеме действия в съответствие с препоръките за законодателство, стратегии и мерки, посочени в Стратегията на ЕС за равенство между половете 2020-2025 г.

Целта на тази публикация е да провокира всички заинтересовани страни, включително представителите на гражданските организации да предприемат действия, насочени към ангажиране на политическите партии с приемането и реализирането на конкретни стъпки, политики, законодателство в съответствие със Стратегията на ЕС за равенството между половете в България, което ще допринесе и за постигане на целите, заложиени в Националната стратегия 2021-2030.

С други думи, всички заинтересовани страни, включително медии, синдикални организации, представители на гражданското общество, би трябвало да са ключови партньори в осъществяването на политиките за равенството между половете. Тяхното участие, обаче, засега остава твърде незначително, с ограничен ангажимент и минимално въздействие върху политическите предложения. *Налице са малко възможности за включване и структурен диалог между граждани и политици по темата за равнопоставеността. Съществуват предубеждения и неразбиране, дори и сред част от гражданските организации. Факт е демонизирането на термина „джендър“. Фактите говорят още, че:*

- В България няма официална статистика за жертвите на домашно насилие. Статистиката е само за загубилите живота си, което е цинично. През 2020 г. жените, починали от ръката на бивш или настоящ партньор, са 25. В същото време, броят и капацитетът на подслоните за жертви на насилие в страната остават твърде малки.
- България е шампион по сексизъм в ЕС: 81% от българите вярват, че основната роля на жената е да се грижи за къщата и за семейството. Сексизмът е и в основата на Решението на Конституционния съд на РБ срещу ратифицирането на Истанбулската конвенция. В това решение мнозинството от съдиите са особено обезпокоени, че понятието „пол“, залегнало в Истанбулската конвенция, не може да бъде съчетано с българското „бинарно разбиране за половете“. Те се позоваха на член 47, параграф 2 от Българската конституция, който задължава България да осигури платен отпуск по майчинство и безплатни акушерски грижи, и така заключи, че жените в България имат следните социални роли според Конституцията – да бъдат майки, да раждат и да получават акушерска помощ.

- В България, както и във всички държави членки на ЕС, съществува разлика в заплащането по пол. За 2018 г. разликата се отчита на 13.6%, като в сравнение с 2015 г. тя е спаднала с 1.8%. С този темп ще са нужни десетилетия за преодоляване на разликите в заплащането, а натрупаните разлики в заетостта и заплащането на жените и мъжете водят до още по-големи различия в пенсиите и поставят жените в много по-голям риск на бедност в сравнение с мъжете.

По данни на НОИ през 2019 г. средният размер на изплатената пенсия за осигурителен стаж и възраст е 407,13 лв. Средният размер на пенсията на мъжете е със 117,38 лв. по-висока от тази на жените (мъже – 480,17 лв. и жени – 362,79 лв.).

Средният осигурителен доход през 2019 г. е в размер на 986,52 лв., като за мъжете размерът му е 1 033,61 лв., а за жените – 936,68 лв., или разликата е 10,3 % в полза на мъжете.

НСИ посочва, че структурата на заетите мъже и жени **по класове професии** през периода 2013-2019 г. е относително постоянна. И през 2019 г. заетите жени преобладават като специалисти, мощен административен персонал или персонал, зает с услуги за населението, търговията и охраната. За разлика от жените, мъжете преобладават в класове професии ръководители, квалифицирани работници, машинни оператори/монтажници и в професии, които не изискват специална квалификация.

- Българската политика е място за мъже. И въпреки че се случва от време на време представителството на жените в НС да достига и дори да надмине 20%, истината е, че съотношението на половете е далеч от идеята за представителна демокрация. И дори когато някой от политическите лидери се „напъне“, както бившият премиер на РБ г-н Борисов сподели, и да предложи жена за президент, то е очевидно, че българското общество все още страда от сериозно патриархално мислене, в което жените се оценяват главно по външността им, а не по интелекта им, дори и в политиката. (Естествено глаголът, употребен от Борисов, изобразява много точно времената, в които живеем, защото ние не се „напъваме“, когато става дума за премиер или президент мъж).

Ние, организациите-членове на Българска платформа към Европейско женско лоби се надяваме с настоящата публикация да привлечем съмишленици, с които да обединим усилия, установим диалог и заедно да премахнем насилието, основано на пола, да преборим стереотипите, основани на пола, да преодолеем неравенството между

половете на пазара на труда, да преодолеем разликата в заплащането и пенсиите, да постигнем равновесие по отношение на ръководната роля в цялото общество. С други думи, да превърнем България в едно по-добро място за живеене и на

жените, и на мъжете. Нашето Ръководство за ангажиране със „Съюз на равенството: 2020-2025“ има за цел да създаде съюз от съмишленици, които вярват, че равнопоставеността между половете ще създаде един по-добър свят.

Илиана Балабанова,
Съосновател и председател на Българската платформа към Европейско женско лоби

2

КАКВО Е СЪЮЗ НА РАВЕНСТВОТО?

Стратегията не случайно е наречена „Съюз на равенството“. Тя бе приета през 2020 г., която бележи 25-ата годишнина от приемането на Пекинската декларация и платформа за действие, която е първият универсален ангажимент и план за действие за напредък в областта на равенството между жените и мъжете. Съюзът на равенството потвърждава ангажираността на ЕС с голямата тема за равнопоставеността на половете. Стратегията включва действия за изпълнение на целта за устойчиво развитие, посветена на равенството между половете, (ЦУР 5) и равенството между половете като хоризонтален приоритет за всички цели за устойчиво развитие, както и на ангажимента на ЕС към Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. В Стратегията за равенство между половете са определени ключови действия за следващите 5 години, като се поема ангажимент да се гарантира, че Комисията ще включва аспект за равенство между половете във всички области на политиката на ЕС.

Няма държава-членка на ЕС, която да е постигнала равенство между жените и мъжете. Напредъкът е бавен, въпреки полаганите през изминалите десетилетия усилия. За да се ускори процеса и да се даде възможност на Европа да разгърне пълния си потенциал в бизнеса, политиката и обществото, Стратегията очертава набор от ключови действия в различни области.

2.1 ПРЕМАХВАНЕ НА ОСНОВАНИТЕ НА ПОЛА НАСИЛИЕ И СТЕРЕОТИПИ

В ЕС 33% от жените са били подложени на физическо и/или сексуално насилие, 22% са били подлагани на насилие от интимен партньор, а 55% са били жертва на сексуален тормоз. По приблизителни данни 600 000 жени и момичета са били подложени на генитално осакатяване в Европа и 180 000 момичета са изложени на риск.

Стратегията отправя призив за предприемане на правни мерки за криминализиране на насилието срещу жени, както и да се предприемат допълнителни мерки за предотвратяване и

борба с конкретни форми на насилие, включително сексуалния тормоз, малтретирането на жени и гениталното осакатяване. Стратегията посочва необходимостта от законодателен акт за цифровите услуги, с цел определяне на мерки срещу незаконните онлайн дейности, включително онлайн насилието срещу жени.

Стратегията на ЕС специално посочва необходимостта от насърчаване на „специализираната подкрепа и защита на жертвите със специфични нужди, например жертвите на насилие, основано на пола, или домашно насилие и жертвите на престъпления от омраза“.²

Жените и момичетата съставляват по-голямата част от жертвите на трафик на хора, като целта на този трафик е предимно сексуална експлоатация. Стратегията поставя като приоритет интересите на жените и момичетата, жертви на трафик на хора и ще работи за нова стратегия на ЕС за премахване на трафика на хора и стратегия за по-ефективна борба срещу сексуалното насилие над деца.

Стратегията сочи, че 44% от европейците смятат, че най-важната роля на жената е да се грижи за дома и семейството, а 43% смятат, че основната роля на мъжа е да печели пари³. Стратегията посочва необходимостта от борбата със стереотипите, като подчертава, че те са в основата на неравенството, включително и в основата на разликата в заплащането.

В тази област Стратегията призовава:

- Съветът да приключи процеса за присъединяване на ЕС към Конвенцията от Истанбул и да гарантира бързото ратифициране от страна на ЕС.

² Стратегия на ЕС за правата на жертвите (2020-2025 г). Брюксел, 24.6.2020 г. COM(2020) 258 final; <https://bit.ly/3e486E2>

³ Проучване на Евробарометър №465, юни 2017 г.

- Държавите членки:
 - да ратифицират и прилагат Конвенцията от Истанбул;
 - да ратифицират и прилагат Конвенцията на МОТ за борба с насилието и тормоза в сферата на труда;
 - да приложат Директивата за правата на жертвите, Директивата относно борбата със сексуалното насилие над деца и другото приложимо законодателство на ЕС за защита на жертвите на насилие, основано на пола;
 - систематично да събират и докладват данни за насилието, основано на пола;
 - да подкрепят гражданското общество и публичните служби при предотвратяването и борбата с насилието, основано на пола, и стереотипите във връзка с пола, включително с помощта на финансиране от ЕС по програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (2021-2027 г.).

2.2 УСПЕХИ В ИКОНОМИКАТА С ГАРАНТИРАНО РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ, ВКЛЮЧИТЕЛНО РАВНО УЧАСТИЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ПАЗАРА НА ТРУДА, В Т. Ч. РАВНО ЗАПЛАЩАНЕ И РАВНОТО СПОДЕЛЯНЕ НА ОТГОВОРНОСТИТЕ ЗА ПОЛАГАНЕ НА ГРИЖИ У ДОМА

Разликата между равнището на заетост на жените и мъжете в ЕС е 11.6%, а жените печелят средно 16% по-малко от мъжете и все още срещат трудности при намирането на работа и запазването на работното си място. И въпреки че в Европа има повече жени, завършили висше образование, отколкото мъже, жените продължават да бъдат по-слабо представени в професиите с по-високо заплащане. Повече жени, отколкото мъже, работят на ниско платени работни места и сектори и на по-ниски длъжности. Някои от факторите, които допринасят за това, са дискриминационните социални норми и стереотипите относно уменията на жените и мъжете, както и подценяването на работата на жените.

Стратегията посочва, че **равенството между половете е съществено условие за иновативна, конкурентоспособна и процъфтяваща европейска икономика**. В контекста на демографските предизвикателства и зеленият и цифровият преход, Стратегията сочи необходимостта от оказването на подкрепа на жените при намирането на работа в сектори, в които има недостиг на умения, и по-специално в секторите на технологиите и изкуствения интелект, което ще окаже положително въздействие върху европейската икономика.

Премахването на разликата в заплащането на жените и мъжете изисква да се обърне внимание на

всички първопричини за тази разлика, включително по-ниското участие на жените на пазара на труда, невидимия и неплатения труд, по-честата работа на непълно работно време и прекъсвания на кариерата, както и вертикалната и хоризонталната сегрегация въз основа на свързаните с пола стереотипи и дискриминация. Стратегията сочи, че е налице липса на информация за нивата на заплащане, и тази липса на прозрачност допринася за това много жени да не знаят или да не могат да докажат, че им се плаща по-малко. Поради това, Стратегията предвижда **до края на 2020 г. да се предложат задължителни мерки за прозрачност по отношение на заплащането**.

По-ниските доходи допринасят съществено за **разликата в пенсиите на жените и мъжете**. В ЕС **разликата в пенсиите на жените и мъжете е 30.1%**.

Премахване на разликата между жените и мъжете по отношение на полагането на грижи е част от целите, поставени в Стратегията. Документът подчертава, че жените в ЕС прекарват 22 часа седмично за полагане на грижи и домакинска работа, а мъжете – едва 9 часа.

В областта на равенството между половете в областта на икономиката Стратегията предлага различни мерки, включително **Комисията призовава държавите членки:**

- да транспонират Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот и да прилагат правилно законодателството на ЕС в областта на равенството между половете и трудовото право;
- да предприемат последващи действия във връзка със заключенията на Съвета от юни 2019 г. „Премахване на разликата в заплащането на жените и мъжете: основни политики и мерки“;
- да гарантират адекватни инвестиции в образованието в ранна детска възраст, услугите за полагане на грижи и услугите за полагане на дългосрочни грижи, включително от наличното финансиране от ЕС;
- да изпълнят Декларацията на министрите за поемане на ангажимент относно жените в областта на цифровите технологии.

2.3 ЕДНАКВА РЪКОВОДНА РОЛЯ В ЦЯЛОТО ОБЩЕСТВО

Целта е постигането на равновесие между половете на отговорни постове и в политиката. А данните сочат, че жените продължават да са по-слабо представени на ръководни позиции, вклю-

чително в най-големите дружества в ЕС, където едва 7.7 % от главните изпълнителни директори са жени. За да се даде възможност жените да играят водеща роля в бизнеса, наред с други мерки Комисията ще настоява за приемането на предложението от 2012 г. за баланс между половете в управителните съвети, която **определя като цел минимум 40% от членовете без изпълнителни функции в управителните съвети на дружествата да бъдат от по-слабо представения пол.**

Едва 32.2% от членовете на националните парламенти в ЕС са жени. Равните възможности **за участие са от съществено значение за представителната демокрация на всички равнища — европейско, национално, регионално и местно.** Стратегията предвижда да се предприемат мерки, които насърчават участието на жените в политиката, включително при изборите за Европейски парламент през 2024 г., в това число и чрез финансиране и споделяне на най-добри практики. Комисията си поставя за цел до края на 2024 г. да постигне баланс от 50% между половете на всички равнища на нейното управление.

Комисията ще подкрепя държавите членки при разработването и прилагането на по-ефективни стратегии за увеличаване на броя на жените на отговорни постове, включително чрез Програмата за

взаимно обучение в областта на равенството между половете⁴. Стратегията предвижда **разпространението на данни и анализи на тенденциите относно представителството на жените и мъжете на отговорни постове,** в сътрудничество с Европейския институт за равенство между половете.

В Стратегията си ЕК призовава предложението за Директива за подобряване на баланса между половете в управителните съвети да се приеме на ниво ЕС, както и държавите-членки да разработят и прилагат стратегии за увеличаване на броя на жените на отговорни длъжности в политиката и при изготвянето на политики.

Съюзът на равенството обръща специално внимание на включването на аспекта за равенство между половете във всички политики на ЕС и очертава финансирането на действия за напредък в равенството между половете.

Стратегията подчертава, че постигането на равенство между половете в Европейския съюз е съвместна отговорност. То изисква обединение и действия на всички институции на ЕС, на държавите членки и агенциите на ЕС в партньорство с гражданското общество, организациите на жените, социалните партньори и частния сектор.

⁴ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/mutual-learning-programme-gender-equality_en.

3

ОБЩИ СЪВЕТИ ЗА АНГАЖИРАНЕ

3.1 КОЙ ОТГОВАРЯ ЗА СТРАТЕГИЯТА В БЪЛГАРИЯ?

Провеждането на държавната политика за равнопоставеност на жените и мъжете в България е регламентирано в Закона за равнопоставеност на жените и мъжете (ЗРЖМ). Законът обогатява правната рамка, която регулира обществените отношения в областта на равнопоставеността на жените и мъжете. Целта на ЗРЖМ е „да насърчи постигане на равнопоставеност на жените и мъжете, като създаде условия за изграждане на институционална среда и определи органите и механизмите за провеждане на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете“. В него са регламентирани основните принципи, подходи, документи, органи и механизми за провеждането на единна държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете. Законът постановява органите на държавната власт и на местното самоуправление, обществените органи и стопанските субекти да предприемат мерки за прилагане принципите на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете.

Националният институционален механизъм за равнопоставеност на жените и мъжете е регламентиран в ЗРЖМ и функционира като система за взаимодействие и координация между органи на изпълнителната власт и структури на гражданското общество, ангажирани с проблемите на равнопоставеността. Чрез дейността на Националния институционален механизъм се оптимизира разпределението на отговорностите между съответните органи, ресурсите и управлението на процеса на провеждане на дългосрочна и единна държавна политика за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете. Министерският съвет определя политиката по равнопоставеност на жените и мъжете, а координацията е възложена на министъра на труда и социалната политика. Изграден е модел за сътрудничество между институциите, със социалните партньори и гражданското общество, чрез участието им в Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет (НСРЖМ). Това е координиращ и консултативен орган, който подпомага Министерския съвет в разработването и провеждането на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, както и орган за осъществяване на консултации, сътрудничество и координация между централни и териториални органи на изпълнителната власт и структурите на гражданското общество. Устройството, организацията и дейността на Съвета са уредени в правилник. Председател на Съвета е министърът на труда и социалната политика, а Секретариатът е звено в МТСП. Държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете по области и общини се провежда от областните управители и от органите на местното самоуправление, като координацията и взаимодействието се осъществява от областните управители. Законът регламентира позицията на координатори по равнопоставеност на жените и мъжете в централните и териториални органи на изпълнителната власт, които са служители в тях. Координаторите провеждат на оперативното ниво държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, по отношение на което могат да получават методически указания от Секретариата на НСРЖМ. Чрез функционирането на националния институционален механизъм се прилага интегриран подход при разработването и провеждането на секторни, регионални и местни политики и извършване на анализ и оценка на въздействието при вземането на политически решения.

вен орган, който подпомага Министерския съвет в разработването и провеждането на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, както и орган за осъществяване на консултации, сътрудничество и координация между централни и териториални органи на изпълнителната власт и структурите на гражданското общество. Устройството, организацията и дейността на Съвета са уредени в правилник. Председател на Съвета е министърът на труда и социалната политика, а Секретариатът е звено в МТСП. Държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете по области и общини се провежда от областните управители и от органите на местното самоуправление, като координацията и взаимодействието се осъществява от областните управители. Законът регламентира позицията на координатори по равнопоставеност на жените и мъжете в централните и териториални органи на изпълнителната власт, които са служители в тях. Координаторите провеждат на оперативното ниво държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, по отношение на което могат да получават методически указания от Секретариата на НСРЖМ. Чрез функционирането на националния институционален механизъм се прилага интегриран подход при разработването и провеждането на секторни, регионални и местни политики и извършване на анализ и оценка на въздействието при вземането на политически решения.

3.2 БЪЛГАРИЯ И РАВЕНСТВОТО НА ПОЛОВЕТЕ. ПОЛИТИЧЕСКИЯТ ДЕБАТ В КОНТЕКСТА НА ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ 2021

Национален контекст

В условията на пандемия, проблемите, свързани с равенство на половете се изостриха. Въведени те епидемични мерки от страна на национално и местно ниво доведоха до повишаване на дела на безработни спрямо 2018 г., и съответно увеличаване на случаите на насилие спрямо жените, включително физическо и емоционално. Липсата на национална статистика за тези случаи поража-

да сериозно безпокойство и невъзможност за формулиране на съответни и адекватни политики за преодоляване на тези предизвикателства. Немалко са случаите на насилие спрямо жените в България, макар и Европа да бележи напредък с приемането на Стратегия за равенство между мъжете и жените. Социално-икономическите реалности допринасят за ограниченото припознаване и приемане на концепцията за равните възможности. В този смисъл, преодоляването на стереотипите по пол и дискриминация все още не намират широка обществена подкрепа. Общественият нагласи и чувствителност продължават да бъдат крайно изострени по отношение на възприемането на подкрепа и защита.

Здравната криза в страната е съпроводена и от продължаваща политическа нестабилност. Провеждането на парламентарни избори и използването на политически некоректна риторика от страна на кандидатите за народни представители и техните привърженици все по-често водят до неприемане на валидни аргументи за поставянето на фокус равенството на жените и мъжете.

Броят на оплаквания и жалби, подадени към институции като Омбудсмана на Република България, са незначителен брой – 3 жалби са регистрирани за 2020 г. на основание пол⁵. Вероятно обяснение за това е липсата на достатъчно познаване на съществуващите възможности, предложени от законодателната рамка на страната, както и на неприпознаване на предизвикателствата пред равенството на половете сред обществото.

От годишния доклад на Комисията за защита от дискриминация е видно, че случаите на дискриминация по отношение на равно плащане и равноплатен труд, според Комисията за защита от дискриминация и техният годишен отчет за 2019 г. бележат ръст⁶ спрямо предходни години, включително и увеличение на броя жалби по чл. 5 във връзка с §1, т. 2 от Закона за защита от дискриминация за „сексуален тормоз“.

България има действащ закон за равнопоставеност на жените и мъжете (Обн. ДВ. бр. 33 от 26 април 2016 г.), който предвижда гаранции за равнопоставеност чрез провеждане на дългосрочна държавна политика в тази област. През 2020 г. е приета Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2021-2030 г. Предстои да бъде изготвен проект на Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъже-

те за периода 2021-2022 г. Основната координация и изпълнение на политиките за равенство на половете е делегирана на Министерство на труда и социалната политика. Създаден е и Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерски съвет. От прегледа на представените до момента доклади на Министерство на труда и социалната политика прави впечатление формалността на създадената институционална среда, и липсата на конкретика и детайл относно инструменти за наблюдение и промяна на обществените нагласи в тази посока.

Според доклад на Световната банка, България заема 36-то място в света по отношение на равенството на половете, като индексът измерва прогреса в 190 държави. Най-ниска оценка е дадена за показателя пенсии, поради различията във възрастта за пенсиониране между мъже и жени⁷. Приблизително еднаква е и оценката на Индекса за равенство между половете за България за 2020 г. на ЕС. Страната заема едва 19-то място, като оценката 59.6 процентни пункта е с 8.3% по-ниска от средното за страните-членки на ЕС⁸.

Специфики на България по отношение на равенството на половете

Широко разпространени остават стереотипите и нагласите, че мъжете са по-подходящи за политическа кариера и вземане на решения в семейството, според изследване на Институт Отворено общество – София⁹. Една трета от изследваните лица смятат също, че домашното насилие е личен проблем, и не касае обществеността, като за 12% от мъжете е приемливо жените да бъдат физически насилвани. Важно е да се отбележи, че около 6% от жените също подкрепят подобно отношение. Макар и преобладаващата част от българското общество да счита, че равенството между половете е основно човешко право, голяма част приема, че е нормално да има различия при заплащането между жени и мъже.

Съществен фактор за формиране на подобни нагласи е и семейната среда. В изследване, проведено през 2012 г. от Фондация „Джендър образование, изследвания и технологии“, се отбелязва, че 40% от анкетираните деца и ученици не приемат равенството между мъже и жени. Интересна е корелацията между възрастта на респондентите – колкото по-малки са, толкова по-трудно е да

⁵ ANNUAL REPORT 2020_FINAL.pdf (ombudsman.bg)
⁶ ot4et2703.pdf (kzd-nondiscrimination.com)

⁷ България е 36-та в света в индекс за равенство на половете:: Investor.bg

⁸ <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2020-bulgaria>

⁹ Обществени нагласи към равенството между мъжете и жените и насилието над жени | OSIS.BG

се прецени равнопоставеността на половите, и е по-широка нагласата за неприемане на равенството. В тази връзка е необходимо засилване на информационните кампании и промяна на образователната система и среда сред деца и ученици, включително и подрастващи относно ценностите на равенството и необходимостта от зачитане на основните човешки права на жените.

Медиите и равнопоставеността на половите

Изключително значение за преодоляване на неравенството между половите имат и медиите в страната. Нужна е широка подкрепа и гласност по темата, която излиза извън традиционните подходи за отбелязване на международни и национални празници, като Международния ден на жената. От друга страна е необходима сериозна промяна на законодателната рамка, която има санкциониращи механизми при ползване на език на омраза и нетолерантност в публично говорене за равенство между половите. Според доклад на фондация „Бил и Мелинда Гейтс“ и авторът му Люба Късова¹⁰, дори по време на пандемията доминиращата роля на мъжете е очевидна, което поставя в неравнопоставено положение жените, които също имат водеща функция и принос при разрешаването на този съществено важен проблем за обществото. Докладът твърди, че в България едва 19% от новините по време на кризата са включили жени-експерти по темата Ковид-19.

Електронните и печатни медии не отдават значимостта и не поставят фокус върху значимите за обществото теми. Причините за това са много. Основните критики, представени в доклад на фондация „Медийна демокрация“¹¹ от 2012 г. са актуални и днес. Информацията, представена в медиите, без значение на формата, е копиране на едни и същи новинарски източници, окончателен отказ от важната за обществото роля на медиатор и посредник на публични обсъждания по теми, критични за гражданите, и недостатъчно отразяване на теми, свързани с многообразието, включително равенство на половите, етнически и религиозни малцинства и т.н.

Равенството в политическите платформи и политическата риторика - Парламентарни избори през 2021 г.

Почти всички политически формации, партии и коалиции, състезаващи се за настоящите избори не отразяват новите реалности и не отчитат социално-икономическите и демографски условия

в страната, както и ангажиментите, поети от българската държава за равенство на половите. Такова заключение може да се направи след преглед на политическите платформи и предизборни ангажименти, публично представени пред българското общество. Равнопоставеността между половите намира отражение само в социалната политика и мерки, предвидени от кандидат-парламентаристите. Фокусът е върху подобряване на социалната политика, свързана с подкрепата на майките и техните репродуктивни функции. Или иначе казано, жените в България могат да разчитат на подкрепа от политическите лидери само в качеството си на майки. Платформите на ляво-ориентираните политически партии резонира на десните и дясно-център ориентираните политически партии. Не се прави разграничение и не се извеждат като приоритет равното плащане, работното място, процесите на вземане на решение или професионално развитие на жените в България. Смята се, че те могат да бъдат привлечени като „майки“-избиратели, единствено срещу увеличение на обезщетението си по време на отпуск по майчинство. В добавка към последното твърдение, „Да, България“, припознава, че жените и децата са преобладаващо подложени на домашно насилие, без да изведе конкретни мерки за преодоляване на този проблем.

Интерпретацията на равнопоставеността между мъжете и жените в страната по време на политическата кампания за парламентарни избори 2021 г., от страна на политически представените партии и техните лидери е преобладаващо стереотипна и затвърждаваща по-горе представените в текста обществени нагласи. Пример е изказване на Красимир Каракачанов, председател на ВМРО, който публично оповестява включването на жена в кандидат-списъците за парламентарни представители, като посоченото лице е на последно място в листата за гр. Хасково и ще „краси“ списъка, определен от политическата партия. Условното поставяне на последно, и определено неизбираемо място, е повече от показателно за възприятието от страна на тази политическа формация за значението на насърчаване на равенството. Поставянето на фокус върху жените като „не се учудвайте на красивите жени в листата“¹² е показател за дълбочината на неразбиране същността на концепцията за равнопоставеност.

Наложените и морално остарели възгледи, че осиновителите не могат да имат същите права като биологичните родители е друга крайност, насърчена от най-новата политическа формация

¹⁰ [Международен доклад: Жените са дискриминирани в новините за COVID-19 - bTV Новините \(btvnovinite.bg\)](#)

¹¹ [FMD media map report July 2012.pdf \(mediapool.bg\)](#)

¹² [Каракачанов: Калканджиева краси листата ни - Парламентарни избори 2021 - Стандарт Нюз \(standartnews.com\)](#)

„Има такъв народ“, в българския контекст. В своята платформа те заявяват, че биологичните „майки“ трябва да имат повече права и привилегии спрямо „осиновителките“, с цел „по-лесно отглеждане на деца в биологично семейство“¹³.

3.3 КЪДЕ И КАК ГРАЖДАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ МОГАТ ДА ДОПРИНЕСАТ ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА И ДА СТИМУЛИРАТ ДЕБАТ ЗА РАВЕНСТВОТО И СРЕЩУ НАСИЛИЕТО И ДИСКРИМИНАЦИЯТА ПО ПОЛОВ ПРИЗНАК

Гражданските организации са особено важни за всяко демократично общество. Те са белег за зрялост на обществото и коректив на публичните политики, насочени към преодоляване на неравенства между различни социални групи. Нещо повече, неправителствените организации са легитимни говорители на общностите, които представляват, застъпват се и защитават интересите им на институционално ниво, и не само. Разработват, изпълняват и наблюдават различни инициативи за постигане на пълноправно участие и включване в обществения живот на всеки гражданин в обществото, спазвайки основните принципи на равнопоставеност, основни човешки права и свободи.

През последните години, с нарастващата политическа нестабилност и неефективни реформи в публичния сектор, се наблюдава трайна тенденция към намаляване на общественото доверие към институциите в България. Причина за това е и ниската степен на представителност и участие на гражданите в обществения живот на страната в процесите на вземане на решение. Според проучване на *Институт Отворено общество – София* от 2016 г. близо 80%¹⁴ от българските граждани са пасивни и неучастват в публичния живот. Традиционно за България е слабо гражданското участие и доброволчество, въпреки социалната енергия, набрала скорост през последните години. Принос за това имат и речта на омраза и нетолерантност, прокламирана от най-високата трибуна на страната – Народното събрание и от обществено припознати политически лидери, които публично насърчават нарушаването на основни човешки права и свободи на мигранти, роми и ЛГБТ общности.

Гражданските организации, работещи в сферата на равенството на половете, все още са сред

най-непредставената група организации. Само 1.6%¹⁵ от активните НПО работят в сферата на ЛГБТ равенството. Едва 3.7% от близо 5 000 активни неправителствените организации заявяват, че основната им мисия е насочена към преодоляване на неравенствата спрямо жени.

В тази връзка, макар и Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете да предвижда включване и сътрудничество с гражданските организации, особено с тези, които имат за цел преодоляване на предизвикателствата в тази област, са налице редица трудности. Сред тях има и такива, на които следва да се обърне фокусирано внимание:

- **Повишаване капацитета на гражданските организации, чиято мисия е да окаже подкрепа за насърчаване на равенството на жени и мъже.**
- **Увеличаване финансовият и технически ресурс за укрепване капацитета и устойчивостта на организациите за постигане на техните задачи.**

Неправителствените организации са мост между гражданите и институциите. В този смисъл е важно ролята им да бъде запазена и подсилена, с оглед постигане на целите на Стратегията. Получаването на адекватна, навременна и фокусирана обратна връзка чрез регулярни срещи с гражданските организации ще гарантира постигането на поставените в стратегическия документ задачи. Съществуването на институционален механизъм за изпълнение на политиките за равенство е предпоставка за очертаване на най-проблемните зони при изравняването на възможностите пред жените и мъжете в българското общество, но крайно недостатъчно като мярка. Затова е необходимо активното включване на представители на гражданския сектор в изпълнението на плана за действие, предвиден за следващия програмен период посредством създаване на регионални и местни съвети за равенство на половете, обезпечени с необходимият за целта институционален капацитет и финансиране. Идентифицирането на синергия, изразяваща се в конкретни действия, е особено важно да се случва на всички нива, с фокус върху промяна на местните политики.

Стратегията, също така, предвижда целенасочено събиране на данни от страна на гражданските организации що се отнася до регистриране на случаи на нарушения на човешки права на жени и мъже, без да отчита по-горе очертаните предизвикателства. Важно е неправителствените организации да поставят въпроса с оказване на необ-

¹³ За разплод: Жените според предизборните програми през 2021 г. – Тоест (toest.bg)

¹⁴ Демокрация и гражданско участие. Обществени нагласи през 2016 г. | OSIS.BG

¹⁵ Active NGOs in Bulgaria in 2017 | OSIS.BG

ходимата им финансова и техническа обезпеченост и устойчивост, за да могат да продължат да оказват нужната подкрепа в борбата с насилието и защитата на целевите им групи.

Нещо повече, предвидените обучения и публични събития в рамките на Стратегията следва да бъдат основани на оценка на нуждите, която следва да бъде продукт на сътрудничество с гражданските организации, и насърчаване на участието им в процеса на идентифициране на работещи и ефективни решения на национално и местно ниво за преодоляване на неравенствата на жени и мъже.

Подобряването на обществената комуникация и стимулиране на дебати по важните теми за равенството и равнопоставеността на жените и мъжете в публичното пространство е конкретен индикатор за постигане на промяна. Необходима е активна работа с електронни, печатни и социални медии за представяне на успешни модели, разширяване на спектъра от социални услуги, особено в случаите на насилие, и преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на общественения живот и сексизма.

3.4 НАШИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ПРЕПОРЪКИ И КЛЮЧОВИ ПОСЛАНИЯ КЪМ БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА

Нашите основни препоръки към българската държава са в резултат на несъстоялия се дебат по отношение на равенството и равнопоставеността на жените и мъжете. Българската държава остава длъжница на българските жени и момичета и на обществото като цяло. Нашето послание към българската държава е **да предприеме поредица от разнообразни стъпки за да създадем България, която осигурява развитието на таланта и потенциала на всеки български гражданин и на България, която е свободна от насилие, основано на пола.**

Нашите препоръки са:

- Да се ратифицира на Конвенцията за предотвратяване и премахване на всички форми на насилие срещу жени, включително домашно насилие (Конвенция №210 на Съвета на Европа);
- Да се ратифицира Протокол 12 към Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи;
- Да се вземат всички необходими мерки за разпространение на разпоредбите на Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, нейния факултативен протокол и общите препоръки на Комитета на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените сред съдиите, прокурорите и адвокатите в страната, за да могат да се позовават и прилагат Конвенцията в съответните случаи;
- Да се разработят политики за ефективно равенство между полове;
- Да се прилага специфично законодателство относно равенството между мъжете и жените, като по този начин официално признае особения характер на дискриминацията срещу жените и го адресира адекватно;
- Да се приеме всеобхватен подход за преодоляване на традиционните стереотипи относно ролята на жените в семейството и обществото, включително политически, правни и мерки за повишаване на осведомеността, включващи държавни служители и гражданското общество, както и медиите;
- Да се класифицират като престъпления всички форми на насилие в рамките на семейството (по-специално, изменение на член 161, ал. 1 от Наказателния кодекс);
- Да се класифицира като престъпление изнасилването в рамките на брака;
- Да се класифицира като престъпление домашното насилие;
- Да се измени член 10, ал. 1 от Закона за защита от домашно насилие (ЗЗДН), така че да се премахне едномесечният срок за подаване на молбите за защита от домашно насилие и да гарантира, че заповедите са на разположение, без да се поставят неоправдани административни и правни тежести върху лицата, търсещи защита от домашно насилие;
- Да се гарантира, че разпоредбите в ЗЗДН облекчават тежестта на доказване в полза на жертвата чрез съответно изменение на Закона;
- Да се даде възможност на полицията да инициира производство по ЗЗДН в случаите, когато са необходими заповеди за спешна защита;
- Да се уреди в правно отношение статута на центрове за консултиране на неправителствените организации (НПО), предоставящи услуги за жертви на домашно насилие (правни консултации, психо-социални консултации, работа с двойки, консултации за търсене на работа и работа с извършителите), като социални услуги;
- Да се приеме методология за работа на консултантските центрове за насилие, основано на пола, за да се осигури еднаква защита на жертвите в цялата страна.
- Да се гарантира, че жертвите на домашно насилие и техните деца разполагат с достатъчен брой кризисни центрове, финансирани от държавата, особено в малките градове, села и отдалечени места;
- Да се осигури подслон за пострадалите от насилие, основано на пола, без бюрократични процедури в процеса на кандидатстване и да гарантира, че кризисните центрове не са от жилищен тип, за да не се превръщат в жертви

нуждаещите се хора, които са принудени да станат зависими от още една институция;

- Да се финансира адекватно и предостави на НПО отговорността за управлението на приютите за домашно насилие, на горещите линии и на други свързани услуги;
- Да се осигури адекватно и последователно финансиране на неправителствените организации, работещи срещу насилието, основано на пола;
- Да се поеме ясен финансов ангажимент за постигане на целите на НК, ЗЗДН и СК в случаи на полово основано насилие;
- Да се гарантира, че случаите на насилие, основано на пола, както наказателно, така и гражданско, са систематично разследвани, отговорните лица са изправени пред съда и са наказани и че на жертвите се предоставя подходящо обезщетение;
- Да се осигури задължително обучение за съдии, адвокати и служители на правоприлагащите органи относно прилагането на НК, ЗЗДН и СК в случаите на насилие, основано на пола, включително относно определението за домашно насилие и половете стереотипи;
- Да се продължат усилията за увеличаване на координирания общностен отговор между полицията, прокуратурата, съдилищата, социалните служби, доставчиците на здравни услуги, НПО и медиите, за да се осигури ефективно прилагане на НК, ЗЗДН и СК, включително чрез приемане на координиран механизъм в случаите на насилие, основано на пола;
- Българската държава да се стреми усилено да предотврати насилие, основано на пола, и по-специално домашното насилие срещу жени, и да насърчава жертвите да докладват случаите на властите;
- Да се започне редовно мониторинг на случаите на насилие, основано на пола, както наказателни, така и граждански, и да анализира причините, поради които те се докладват рядко;
- Да се осигури финансиране на анализи и изследвания, посветени на равнопоставеността на половете, вкл. и за разпространението, причините и последиците от насилието, основано на пола;
- Да се приеме и/или прилага и периодично преразглежда и анализира националното законодателство, за да се гарантира неговата ефективност при постигане на равнопоставеност на половете и за премахване на насилието срещу жените.
- Да се събират и представят официални статистически данни за броя на жалбите, наказателните дела и присъдите, водени в случаите на дискриминация, основана на пола и на насилие, основано на пола, разбити по пол и възраст на жертвите и извършителите;
- Да се събират и предоставят официални статистически данни, разбити по полов признак, от-

носно броя на издадените заповеди за защита по ЗЗДН годишно;

- Да се обучават органите на разследването и на прокуратурата да информират жертвите на трафик на хора за тяхното право да бъдат законно представени;
- Да се изготви Кодекс за поведение на консултантите на Горещата линия за жертви на трафик на хора, включително препоръка за информиране на пострадалите за тяхното право да имат адвокат в наказателното производство;
- Да се създадат в рамките на адвокатските колегии на отделни регистри за адвокати, които желаят да предоставят безплатна правна помощ на жертви на трафик на хора в наказателното производство;
- Да се обучават органите по разследване и наказателно преследване да информират жертвите на трафик на хора правилно, в разговор и на разбираем език, за същността и последиците от правото им да искат обезщетение;
- Да се поставят на видими места в сградите на разследващите служби и в болниците информационни табла, обясняващи процесуалните права на жертвите;
- Да се създадат телевизионни кампании срещу трафика на хора, като се вземе предвид значителния брой неграмотни жени сред жертвите;
- Да се измени Закона за обезщетяване, който да включва финансова компенсация за морални вреди;
- Да се увеличи допустимия бюджет за компенсации, предоставен от държавата, който се натрупва от активите, които държавата придобива от трафикантите въз основа на окончателни съдебни решения;
- Да се укрепи капацитета за образованието и обучението на момичетата от малцинствата, като се вземат предвид различията им като уязвима група;
- Да се приеме и приложи национален механизъм за превенция на ранните бракове чрез стратегии за повишаване на информираността на общността, насочени към последиците от ранните и неофициални брачни практики, както и върху правата и задълженията на участващите лица;
- Да се въведат законодателни промени в Закона за убежището и бежанците, които да включват правила за преследване, свързани с пола;
- Да се изготвят наръчници по въпросите, свързани с пола в бежанското право и практика, и да се организират обучения, конференции и семинари за съдии, прокурори, адвокати и служители на държавната агенция за бежанците;
- Да се насърчи социалното приобщаване и овластяването на жените, жертви на насилие, основано на пола и дискриминация, млади жени, жени от малцинствата, жени от селските райони и жени мигрантки въз основа на иден-

тифицирането и признаването на техните специфични нужди и интереси;

- Да се насърчи културата на приобщаващо и сплотено общество, което надхвърля различията по отношение на етническа принадлежност, пол, възраст, националност и социален статус;
- Да се премахнат дискриминационните практики въз основа на критерии като етнически произход, пол, възраст, националност, социален статус и други свързани с неравенството критерии;
- Да се продължат усилията за премахване на стереотипите и широко разпространената дискриминация срещу жените и момичетата от ромски произход, вкл. и чрез увеличаване на кампаниите за повишаване на осведомеността, които насърчават толерантността и зачитането на многообразието;
- Да се осигури точна информация за състоянието на жените в селските райони, които да подпомагат политиките, както и застъпници за подобряване на статута на жените и за увеличаване на техния принос към местното развитие;
- Да се създаде и консолидира сътрудничеството между уязвимите жени, техните общности и обществото като цяло;
- Да се приемат мерки за насърчаване на равния достъп до възможности и услуги във всички области и на всички равнища чрез подходящи действия за преодоляване на съществуващите неравенства;
- Да се приемат мерки за съвместяване на професионалния живот (кариерата) със семейния живот чрез утвърждаващи действия, подкрепящи жените да намерят стабилна работа;
- Да се повиши съотношението на заетостта сред категориите, изложени на риск от социално изключване;
- Да се създадат регионални и местни съвети за равенство на половете, обезпечени с необходимия за целта институционален капацитет и финансиране;
- Да се осигури адекватно държавно финансиране с цел обезпечаване на устойчивостта на НПО, които работят по въпросите свързани с неравнопоставеността и насилието над жените;
- Да се проведат обучения и публични събития в рамките на Стратегията, които да бъдат основани на оценка на нуждите;
- Да се подобри обществената комуникация и да се стимулират дебати по важните теми за равенството и равнопоставеността на жените и мъжете в публичното пространство е конкретен индикатор за постигане на промяна.
- Да се стимулират медиите /електронни, печатни, социални/ да представят успешни модели в спектъра от социални услуги, особено в случаите на насилие, при преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и срещу сексизма в българското общество.

4

ДОКУМЕНТИ

[Съюз за равенството: Стратегия за равенство между половете \(2020-2025\)](#)

[Национална стратегия за насърчавана не равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2030](#)

[Доклад за равнопоставеността на жените и мъжете в България за 2019 г. МТСП, София, 2020](#)

[Доклад за равнопоставеността на жените и мъжете в България за 2018 г. МТСП, София, 2019](#)

[Strategic engagement for Gender equality \(2016-2019\)](#)

[Evaluation of the strengths and weaknesses of the Strategic engagement for Gender equality 2016-2019. Author: Elvira Gonzalez Gago](#)

[2019 Report on Equality between women and men in the EU](#)

[New visions for Gender Equality 2019. Editors: Nial Crowlay & Silvia Sansonetti](#)

[Обществени нагласи към равенството между мъжете и жените и насилието над жени. Резултати от национално представително изследване на общественото мнение. Анализ: 8 март 2021, Институт Отворено Общество София](#)

[UN, General Assembly, Declaration on the Elimination of Violence against Women, A/RES/48/104, 20 December 1993](#)

[Global Status Report on Violence prevention 2014. WHO, UNODC, UNDP](#)

[Violence Against Women and Girls. Data Collection during COVID-19. UN Women, WHO. 7 April 2020](#)

[COVID-19 and violence against women. What the health sector/system can do. WHO. 7 April 2020](#)

5

НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА

[Конституция на РБ](#)

[Закон за защита от дискриминация на РБ](#)

[Закон за равнопоставеност на жените и мъжете](#)

[Закон за защита от домашно насилие на РБ](#)

[Семеен кодекс](#)

[Наказателен кодекс](#)

[Наказателно процесуален кодекс](#)

[Закон за закрила на детето](#)

[Закон за Европейската заповед за защита](#)

[Закон за правната помощ](#)

[Закон за борба с трафика на хора](#)

[Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления](#)

[Правилник за прилагане на Закона за защита от домашното насилие](#)

[Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето](#)

[Правилник за прилагане на закона за социалното подпомагане](#)

За авторите:

Илиана Балабанова е съосновател и председател на Българската платформа към Европейско женско лоби. Има повече от 25 години опит в областта на равнопоставеността на половете с фокус върху превенцията и защита от насилие над жени и момичета, джендър стереотипи, участие на жените в процесите на вземане на решения, превенция на сексизма, жени и медии. Била е вицепрезидент на Европейското женско лоби /ЕЖЛ/ – най-голямата коалиция от неправителствени организации, работещи за правата на жените в ЕС; национален експерт в Обсерваторията срещу насилието над жените към ЕЖЛ; член на различни консултативни съвети и експертни групи на национално и международно ниво.

Милена Кадиева е завършила “Право” в Пловдивски университет “Паисий Хилендарски” през 1999 г. Придобила е магистърска степен по Европейска интеграция в университета в Екситър, Великобритания, през 2007 г. Адвокат е в Пловдивска Адвокатска Колегия от 2000 г. Управител е на Фондация “Джендър алтернативи” от 2011 г. Занимава се със защита правата на човека и по-специално защита на правата на жените и момичетата от полово обусловено насилие, а именно домашно насилие, сексуално насилие и трафик на хора.

Теодора Крумова е програмен координатор на Център за междуетнически диалог и толерантност Амалипе. Тя е магистър по археология на Великотърновски университет и по медиевистика на Централноевропейски университет. Автор на над 30 публикации за политиките за ромска интеграция, ромска история и култура.

Мария Методиева е Директор Институционални партньорства във фондация „Тръст за социална алтернатива“. Има над 15 години опит в сферата на формулиране и наблюдение на публични политики, насочени към уязвими групи. Автор е на статии и анализи, свързани с предизвикателствата пред приобщаване на ромските общности в България и ЕС.

ИЗДАТЕЛ

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България

Отговорен редактор:
Жак Папаро , директор
© Дизайн корица: VBrand Visuals
Предпечат: Про Креатив Студио

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.

Всички текстове са достъпни онлайн
bulgaria.fes.de

София, 2021 г.
ISBN 978-619-7666-00-7

